

Kaupunginhallitus 16.12.2024 § 329

§ 329

Valtuustokysymys kotoutumisen edistämisestä Espoossa (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Haapalehto Teemu

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Tommi Halkosaaren ja Sara Saramäen ym. 21.10.2024 jättämään valtuustokysymyksen kotoutumisen edistämisestä Espoossa sekä toteaa valtuustokysymyksen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuustokysymys

Valtuutettu Tommi Halkosaari ja 24 muuta valtuutettua ovat jättäneet 21.10.2024 valtuustokysymyksen, jossa esitetään seuraavat kysymykset kotoutumisen edistämisestä Espoossa:

1. Onko kaupunki kerännyt tutkimustietoa kaupunkiin kotoutumisesta ja onko näiden johdosta tehty toimenpiteitä?
2. Miten Espoo asunnot ohjeistaa vieraskielisiä asukkaitaan esimerkiksi talojen järjestyssäännöistä, kierrätyksestä tai vastaavista käytännön asioista?
3. Onko kaupungin nuorisotoimi harkinnut esim. päiväleiritoimintaa tai vastaavaa suomen kielen osaamisen parantamiseksi koulujen kesäloman aikana?
4. Miten kaupunki hyödyntänyt kolmannen sektorin toimijoita, kuten esim. urheiluseuroja kotoutumisen edistämisessä?
5. Talouden osavuosisikatsauksen mukaan valtion kunnille maksamat kotoutumisen edistämiseen tarkoitetut korvaukset pienenevät n. 58 miljoonaa euroa. Kuinka paljon tämä vaikuttaa Espoon saamiin korvauksiin ja kuinka siihen pyritään varautumaan?

Vastaus on valmisteltu konsernihallinnon Strategia- ja kehittämissyksikössä Kansainvälisyys ja maahanmuutto -vastuualueella yhteistyössä eri toimialojen ja tulossyksiköiden kanssa.

Vastaus valtuustokysymykseen

1. Erittäin nopeana usean vuoden ajan jatkunut vieraskielisen väestön kasvu haastaa Espoon kaupunkia ja kumppaneitamme kotoutumisen edistämässä. Pystyäksemme vastaamaan valtuuston Espoo-tarinassa asettamaan valtuustokauden tavoitteeseen Espoosta ”Suomen parhaana kotouttajana”, on kaupungin vahvistettava jatkuvasti omaa osaamistaan ja tietopohjaansa liittyen maahanmuuttoon ja kotoutumisen edistämiseen.

Keskeinen rooli tietopohjan vahvistamisessa strategia ja kehittäminen - yksikön tutkimus ja tilastot -vastuualueella sekä kansainvälisyys ja maahanmuutto -vastuualueella sekä näiden vastuualueiden tiiviillä yhteistyöllä.

Tutkimus ja tilastot -vastuualue mm. ylläpitää toimintaympäristön tilaa koskevia tilastoja sekä vastaa tilastot ja tutkimukset -kuukausitiedotteesta ja verkkotilastopalvelusta. Näistä lähteistä saatava perustieto mm. väestörakenteesta, sen kehityksestä ja väestönkasvun osatekijöistä on tärkeää perustietoa, jotka kaupungin organisaatiossa hyödynnetään laajasti, kun eri yksiköt suunnittelevat omaa toimintaansa ja huolehtivat siitä, että ne omalta osaltaan toimeenpanevat valtuuston asettamia, kunnianhimoisia tavoitteita kotoutumisen edistämisen suhteen. Lisäksi tutkimus- ja tilastot vastuualue vastaa kaupunkitasoisesti rakenteellisesta yhteistyöstä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Maahanmuuttoon ja kotoutumisen edistämiseen liittyvästä strategisesta suunnittelusta vastaava kansainvälisyys ja maahanmuutto -vastuualue tekee tiivistä yhteistyötä omaan vastuualueeseensa tietopohjan ja tutkimusyhteistyön tiimoilta tutkimukset ja tilastot -vastuualueen kanssa.

Rutiininomaisen ja jatkuvan tieto- ja tilastotuotannon lisäksi kaupunki on ollut ja on edelleen kotoutumisen edistämiseen liittyvän toimintansa kehittämiseksi erilaisissa rooleissa mukana monenlaisissa tutkimushankkeissa asiaan liittyen. Kaupungin rooli voi liittyä esim. tutkimushankkeiden rahoittamiseen muiden rahoittajien kanssa, tutkimusaineiston tarjoamiseen ja tähän liittyvään tutkimuslupien myöntämiseen, tutkimushankkeiden ideoimiseen sekä ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hakemiseen.

Esimerkkejä viime vuosien selvitys- ja tutkimushankkeista, joissa kaupunki on ollut mukana ja jotka tarjoavat arvokasta tietoa kotoutumisen edistämisen kehittämiseen:

- Pääkaupunkiseudun kaupunkien, Työ- ja elinkeinoministeriön ja Uudenmaan liiton yhteistyössä syntyneet, Helsingin kaupungin julkaisemat raportit ulkomaalaistaustaisista pääkaupunkiseudulla
 - Edellinen julkaistiin vuonna 2022 ja löytyy täältä: https://kaupunkitieto.hel.fi/sites/default/files/22_12_15_Tutkimuksia_3_Saukkonen.pdf
 - Seuraava julkaistaan joulukuussa 2024
- E2 Tutkimuksen raportit, mm.
 - Kansainvälisten osaajien Suomi -hanke: <https://www.e2.fi/tutkimusteemat/hankkeet/kansainvalisten-osaajien-suomi.html>

- Samaa vai eri maata. Tutkimus viiden kieliryhmän arvoista ja asenteista Suomessa:
<https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/samaa-vai-eri-maata-tutkimus-viiden-kieliryhman-arvoista-ja-asenteista-suomessa.html>
- Ollako vai eikö olla? Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnittymisestä Suomeen:
<https://www.e2.fi/tutkimusteemat/hankkeet/ikaantyneiden-naisten-elamantaito/ollako-vai-eiko-olla-tutkimus-viiden-kieliryhman-kiinnittymisesta-suomeen.html>
- THL:n tutkimukset ulkomaalaistaustaisten terveydestä ja hyvinvoinnista:
 - Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus:
<https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointitutkimus-maamu->
 - Ulkomaalaistaustaisen aikuisväestön terveys ja hyvinvointi – MoniSuomi 2022: <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/ulkomaalaistaustainen-vaesto/ulkomaalaistaustaisen-aikuisvaeston-terveys-ja-hyvinvointi-monisuomi>
- VTT:n rekisteriaineistojen data-analytiikkaan nojaavat tutkimushankkeet maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistävien palveluiden vaikuttavuudesta:
 - Omnian osaamiskeskuksen palveluiden vaikuttavuutta koskeva viisivuotinen seurantahanke. Väliraportti julkaistaneen talven 2024–2025 aikana.
 - Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamiskeskuspalveluiden tuloksia ja vaikuttavuutta koskeva kolmivuotinen seurantatutkimus. Tutkimuslupien hakeminen on käynnissä.
- Kolmen yliopiston yhteinen ja Suomen Akatemian strategista tutkimusrahoitusta saanut Trust-M -tutkimushanke, jossa tutkitaan kotoutumista tukevia digitaalisia palveluita ja maahanmuuttajien niitä kohtaan tuntemaa luottamusta. Espoon kaupunki on mukana ns. kehittäjäkumppanina ("interaction partner").
- Aalto-yliopiston Muotoilun laitoksen kanssa tehtävä tutkimusyhteistyö, mm:
 - Annukka Svandan väitöstutkimus, jonka myötä kaupunki sai arvokasta palvelumuotoiluosaamista korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamista vastaavaa työllistymistä tukevien työllisyyspalveluiden kehittämiseksi.
 - Perusopetuksen ja vanhempien kasvatuskumppanuutta koskeva palvelumuotoilun tutkimushanke, joka käynnistyi syksyllä 2024.
 - Design for Services -kurssiyhteistyö, jossa palvelumuotoilun opiskelijat ovat ratkoneet mm. maahanmuuttajien neuvonta- ja ohjauspalveluiden sekä kaupungin ja Aalto-yliopiston ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymiseen ja Suomeen jäämiseen liittyviä haasteita.
- Aalto-yliopiston tuotantotalouden laitoksen Hani Tarabichin väitöstutkimus liittyen mm. Suomen työmarkkinoille integroitumiseen ja maahanmuuttajien sosiaalisiin verkostoihin.

Valtiotieteilijä Sini Rytingin Pro Gradu -tutkielma liittyen vaikuttavuuden arviointiin kotoutumisen edistämisessä.

2. Espoon Asuntojen järjestyssäännöt löytyvät yhteensä 11 eri kielellä. Näitä ovat suomi, ruotsi, englanti, vietnam, venäjä, somali, farsi, arabia, viro, ranska, ja sorani. Säännöt on laadittu sekä kerrostaloille että pien- ja

rivitaloille, ja ne ovat ladattavissa erillisinä kieliversioina Espoon Asuntojen verkkosivuilta. Lisäksi kiinteistöjen ilmoitustauluille on jaettu qr-tiedotteet, jotka mahdollistavat nopean pääsyn verkkosivujen monikieliselle järjestyssääntösivulle.

Espoon Asunnot uudisti kesällä 2024 jätetilojensa opasteet. Uudistuksessa otettiin käyttöön HSY:n tuottamat värikoodatut opastepohjat, joissa on selkeitä kuvallisia esimerkkejä eri jäteluokkiin kuuluvista jätteistä. Kuvallisten ohjeiden tarkoitus on helpottaa lajittelun ymmärtämistä kielellisestä taustasta riippumatta ja edistää kestävästä elämäntavan toteuttamista kaikkien asukkaiden keskuudessa.

Espoon Asunnot on laatinut kiinteistöille kuvalliset ohjeet talosaunan, pesulan ja pyykinkuivaushuoneen käyttöä varten. Lisäksi Espoon Asunnot tarjoaa pesulaohjeet verkkosivuillaan 12 eri kielellä, kuten suomeksi, englanniksi, ruotsiksi, arabiaksi, farsiksi, somaliksi, soraniksi, ja venäjäksi. Ohjeet koskevat pesuloita, joissa on joko varauskirja tai sähköinen varausjärjestelmä.

Espoon Asuntojen verkkosivut tarjoaa kaiken sisällön suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi. Syksyllä 2024 käynnistyneen sisältöuudistusprojektin yhtenä tavoitteena on, että tarjoamme selkeää ja ymmärrettävää sisältöä kaikille käyttäjille. Se tarkoittaa, että käytämme jatkossa selkosuomea, -ruotsia ja -englantia ymmärrettävyyden parantamiseksi.

Espoon Asuntojen sähköiset asiointipalvelut (hakijalle ja asukkaalle) tarjoavat itsepalvelua suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi. Sähköiset asiointipalvelut on suunniteltu selkeiksi ja helppokäyttöisiksi, ja julkaisemme säännöllisesti asiointiin liittyvää ohjeistusta ja opastusta kolmikielisesti.

Kiinteistökohtaiset asukastiedotteet ovat selkeäkielisiä, ja ne tuotetaan aina suomeksi ja englanniksi, usein myös ruotsiksi.

Espoon Asuntojen peruskorjaus- ja purkukohteiden asukasinfoihin on mahdollista saada tulkki paikalle.

Edistian asumisneuvonnalla on käytössä Tulka eli pikaneuvontaa sekä asumisneuvontaa ajanvarauksella saa Tulkan avulla omalla äidinkielellä. Ison Omenan ja Sellon ryhmämuotoisissa asunnonhakupajoissa on mahdollisuus asioida suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

3. Espoon nuorisopalvelussa toimintaa toteutetaan pääosin suomeksi. Nuorisopalvelut järjesti koulujen kesäloma-aikana 2024 kesätoimintoina 41 päiväleiriä, 9 erilaista kurssitoimintaa sekä 11 muuta toimintaa. 9–17-vuotiaille maksullisia leiri- ja kurssipaikkoja tarjottiin 804, joista täyttyi 725. Nuorten kohtaamiskertoja muissa toiminnoissa oli yhteensä 14 616.

Yhteensä näistä toiminnoista suomenkielisiä oli 57. Tämän lisäksi kesätoimintoja toteutettiin myös kumppanuusrahalla eri yhdistysten kanssa. Nuorisopalvelut järjestää myös ensi kesänä toimintaa, joka vahvistaa nuorten suomen kielen taitoja myös koulujen kesäloman aikana.

4. Maahanmuuttoasioiden johtaja on tehnyt valtuuston 13.6.2022 hyväksymän kaupungin kotouttamisohjelman valmistelussa tiivistä yhteistyötä eri toimialojen sekä tulosityksikköjen johdon ja asiantuntijoiden kanssa.

Kotouttamisohjelmaa toimeenpannaan kaupungin eri yksiköissä niiden vastuualueiden mukaisesti. Kolmannen sektorin kanssa kotoutumisen edistämisessä tehtävä yhteistyö kytkeytyy erityisesti liikunta- ja kulttuuriyksiköiden oman alansa järjestötoimijoiden kanssa tekemään yhteistyöhön. Liikunta-, urheilu- ja kulttuuritoimijoiden kanssa on käyty vuoropuhelua valtuuston kotouttamisohjelmassa hyväksymien linjausten pohjalta siitä, mitä maahanmuuttajien määrän ja väestösuuden kasvu erityisesti nuorimmissa ikäluokissa tarkoittaa järjestöjen, yhdistysten ja seurojen kannalta.

Liikunta- ja kulttuuriyksiköiden tulosityksikköjohtajilla on tässä vuoropuhelussa ollut keskeinen rooli. Käytännössä teema on ollut esillä esim. kulttuurijohtajan koolle kutsumissa taiteen perusopetuksen toimijoiden yhteisissä tilaisuuksissa ja liikuntajohtajan koolle kutsumissa seuraseminaareissa. Kaupungin näkökulmasta on tärkeää, että kolmannen sektorin toimijat saadaan mukaan toteuttamaan Espoo-tarinaa kirjattua tavoitetta, jonka mukaan jokaisella espoolaisella nuorella on vähintään yksi mieluisa harrastus.

5. Kuntien kotoutumiseen liittyvät lakisääteiset tehtävät ja velvoitteet kasvavat merkittävästi vuoden 2025 alusta, kun kunnilla on TE24- ja Koto24-uudistusten myötä kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Samaan aikaan valtio vetäytyy rahoitusvastuusta mm. allokoimalla kotoutumiskoulutuksiin tarpeeseen nähden riittämättömästi rahoitusta, alentamalla laskennallisten korvausten korvausaikaa ja leikkaamalla merkittävästi niiden ja tulkitsemiseen kohdennetun rahoituksen tasoa sekä heikentämällä vapaan sivistystyön rahoitusta. Espoo on lausunnoissaan todennut, että kotoutumista säätelevän lainsäädännön ja siihen liittyvän rahoituksen tempoilevat muutokset tekevät vastuullisen, pitkäjänteisen ja vaikuttavan kotoutumistyön toteuttamisesta vähintäänkin haastavaa.

Vuoden 2023 henkilömäärillä laskettaessa Espoon saamat laskennalliset korvaukset laskisivat noin 717 000 euroa alle 7-vuotiaiden osalta ja 681 000 euroa 7 vuotta täyttäneiden osalta (laskettuna ilman tulkitsemisen korvauksia ja ensimmäiseltä täysi-ikäisenä maksettavalta vuodelta aiheutuneita kustannuksia).

Erityisen merkittävästi laskennallisten korvausten leikkaus kohdistuu haavoittuvassa asemassa oleviin alle 7-vuotiaisiin lapsiin, joiden osalta laskennallinen korvaus (ilman tulkitsemisen kustannuksia) laskee 6 503 eurosta 2 185 euroon. Toisin sanoen, korvauksesta aiotaan leikata 2/3. Leikkauksesta linjattiin budjettiriihessä 2024, jonka kirjausten mukaan kotoutumisen palveluihin ei tehdä sellaisia muutoksia, jotka heikentäisivät lasten ja nuorten palveluita. Alle 7-vuotiaiden laskennallisten korvausten valtava leikkaus on räikeässä ristiriidassa leikkauksia tosiasiallisesti linjaavan budjettiriihen kirjauksen kanssa. Varhaiskasvatuksen merkitys alle kouluikäisen lapsen kotoutumiseen ja myöhempään menestykseen opinpolulla on huomattava. Kansainvälistä suojelua saavat lapset tarvitseva tukea varhaiskasvatuksessa etenkin maahantulon alkuvaiheessa. Laskennallisten korvausten tason laskeminen vaarantaa kuntien mahdollisuutta kotoutumista tukevien palveluiden tarjoamiseen. Espoossa laskennallisia korvauksia on kohdennettu mm. avustajien palkkaukseen sekä kielen ja kulttuurin tukeen.

Hallituksen esityksessä laskennallisten korvausten tason merkittävää heikennystä on perusteltu ns. norminpurulla. Esityksessä mainitut kuntien tehtävien vähennykset ovat korkeintaan marginaalisia eikä niistä synny

kunnille säästöjä. Laskennallisten korvausten tason alentaminen tarkoittaakin tosiasiassa kotoutumista koskevan rahoitusvastuun siirtymistä valtiolta kunnille. Tieto laskennallisten korvausten mahdollisesta muutoksesta tuli niin myöhään, että siihen ei ole pystytty varautumaan kaupungin vuoden 2025 talousarviovalmistelussa.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys kotoutumisen edistämisestä Espoossa
- Valtuustokysymys Kotoutumisen edistäminen Espoossa

Tiedoksi